

Eesti Põllumajandusmuuseumi teaduspäev

Näe ja kuule vana II

Eesti Põllumajandusmuuseumi
40. aastapäevale pühendatud konverents
8. mail 2008

TEESID

Ülenurme 2008

Toimetanud Ell Vahtramäe
Kaane kujundanud ja küljendanud Maarika Tang

Konverents Näe ja kuule vana II jätkab aasta tagasi toimunud samanimelise konverentsi temaatikat. Konverentsil proovitakse mõista, mida kõnelevad meile vanad esemed, milline on nende koht meie igapäevaelus ja muuseumikontekstis. Nähes ja kuulates vana arutatakse eksponeerimisega seonduvaid tehnilisi, kunstilisi ja eetilisi probleeme ning kogude säästliku eksponeerimise võimalusi.

Võrguväljaanne: http://www.epm.ee/Teadust%C3%B6%C3%B6/Konverentsid_ ja_seminarid/kuule2/teesid.htm

Konverentsi toetab Eesti Kultuurkapital

© Autorid, Eesti Põllumajandusmuuseum

ISBN 978-9985-9760-5-0

ISBN 978-9985-9760-6-7 (PDF)

Eesti Põllumajandusmuuseum: ekspositsioonid ja näitused

1968 – Eesti Põllumajanduse Akadeemia juurde asutatakse Eesti Põllumajanduse Muuseum ühiskondliku asutusena, algataja EPA professor Jüri Kuum.

1969 – kinnitatakse muuseumi teadusliku nõukogu koosseis. Esimene teaduslik konverents.

1971 – muuseumi jaoks eraldatakse endise mõisakeskuse hooned Ülenurmel.

1980 – valmib esimene ekspositsioonihoone.

1981 – avatakse püsinäitus *Teraviljakasvatus Eesti NSVs*, koostajad I. Jaagosild, A. Treimuth.

1983 – muuseum saab iseseisvaks riiklikuks ettevõtteks.

1986 – tulekahju, hävib teraviljanäitus, kannatada saab raamatukogu.

1987 – muuseum saab majanditevaheliseks riiklik-kooperatiivseks ettevõtteks.

Näituseväljakul avatakse pukktuulik.

1988 – taasavatakse teraviljakasvatuse näitus, taastaja I. Jaagosild.

1991 – näitus *Talurahva veovahendid*, koostaja A. Uibo.

1992 – näitus *Loomakasvatus Eestis*, koostajad J. Kipins, V. Laja, A. Kriiva, H. Tuul, M. Blomerius.

1993 – Eesti Põllumajandusmuuseum kui riiklik erialane keskmuseum. Näitus *Mesindus Eestis*, koostaja E. Pärn. Esimest korda väljapanekuga messil.

- 1994** – näitus *Aiandus Eestis*, koostaja E. Pärn.
Esimene välisnäitus Saksamaalt *Adramudelid A. Viertel* kogust.
- 1995** – näitus *Kodulind*, koostaja M. Blomerius.
Esimest korda toimus *Sügisnäitus*.
- 1997** – näitus *Linast linaseni*, koostajad T. Pärson, R. Metsallik.
Esimest korda toimus *Tõuloom*.
- 2000** – valmis areen, toimus linalaat ja rahvusvaheline seppade päev.
Esimest korda koostati näitus *Aasta lind*.
- 2003** – esimest korda koostati näitus *Aasta puu*.
- 2004** – esimene väljapanek välismaal aurumasinade festivalil Soomes.
- 2005** – püsinäitus *Sangaste rukki lugu*, koostaja E. Pärn, Sangaste lossi ovaalsaal.
- 2007** – avatakse uuendatud mesindusnäitus, koostaja E. Pärn.
Uuendatud väljapanek *Talurahva veovahendid*, koostaja L. Karu.
Esimene näitus-programm *Leib on talu peremees* Ungaris, koostaja M. Viiralt.
- 2008** – jätkub uue ekspositsiooni koostamine ja täiendamine.

Edgar Keevalliku järelejäänud paberid

Gerd Raassalu

Eesti Põllumajandusmuuseum

2006. aasta sügisel toodi Eesti Põllumajandusmuuseumi hoiule osa Piistaoja katsetalu arhiivist. Suur osa dokumentidest, käsikirjadest, fotodest ja esemetest on seotud Edgar Keevalliku (1908–1985), Piistaoja katsetalu kauaaegse direktoriga. Ettekandes keskendutakse säilikute tähtsusele ja nende kasutusvõimalustele eksponeerimisel ning uurimistöös.

Piistaoja on üks olulisemaid paiku Eesti põllumajandusajaloos. Suuri edusamme tehti eelkõige karjakasvatuses – Piistaoja talu oli eestvedajaks silohoidlate ehitamisel ning silo valmistamisel, masinlüpsi rakendamisel ja karjamaal elektritara kasutuselevõtul. Piistaojal pandi alus eesti mustakirju karja sihipärasele aretustööle ja kultuurkarjamaade rajamisele.

Piistaoja tegi tuntuks agronoom ja riigimees Theodor Pool (1890–1942), kes 1925. aastast kujundas oma isa talu silmapaistvaks õppe-katsemajandiks. 14. juunil 1941 küüditati tuntud põllumajandusteadlane koos perega Siberisse, kus ta järgmisel aastal mõrvati. Pool rehabiliteeriti 1988. aastal.

17. juunil 1941 määras ENSV Põllutöö Rahvakomissariaat Piistaoja ajutiseks korraldajaks ja hooldajaks Edgar Keevalliku.

Keevallik sündis 17. jaanuaril 1908 Harjumaal Keila vallas Humala mõisas. Pärast algkooli Väanas ja Nõmmel lõpetas ta 1928. aastal Paldiski ühisgümnaasiumi. Järgmisel aastal asus Keevallik õppima Tartu ülikooli põllumajandusteaduskonna agronoomiaosakonnas, mille lõpetas 1938. aastal. Nende aastate vahele jäi ka teenistus kaitseväes, kust Keevallik naasis lipnikuna.

On töötanud 1935–38 Eesti Hollandi-Friisikarja Tõuseltsis konsulendina ning 1938–41 Kuusiku katsejaamas loomakasvatuse osakonna juhataja. Kuusikul võttis Keevallik esimesena Eestis kasutusele veiste kunstliku seemendamise. 1941. aastal algul ajutiselt Piistaojal tööd juhtima asunud mees püsis ses ametis nii Saksa kui Vene okupatsiooni ajal – kokku kolmkümmend aastat. Kõige rohkem ongi muuseumis hoiul just nende aastate dokumente, käsikirju, aukirju, kirju, fotosid, esemeid. Kõige vanem Edgar Keevallikut puudutav dokument on Väana algkooli lõputunnistus 30. maist 1922.

Tõuloomade näitused ja oksjonid

Prof. Olev Saveli
Eesti Maaülikool

Loomade näitusi ja konkursse korraldatakse üle maailma.

Tõuloomade esitlus aitab nii asjatundjatele kui ka linnainimestele selgitada eri tõugude omapära, aretussuundasid ning nautida loomade ilu. Loomaomanikele on see hea võimalus reklaamida oma ettevõtet ning vahetada kogemusi teiste tootjatega. Tegemist on omalaadse loomakasvatajate kooliga, kus saadakse kogemusi ja määratakse suundumusi tulevikuks.

Arvestades välismaa kogemustega, võib paarikuuse lehmvasika eest teenida pool miljonit Eesti krooni (2006. a Oldenburgis Saksamaal). Eestis on farmerite huvi siiski tagasihoidlikum. Tõumaterjali (tõuloomad, embrüod, sperma) müük on aeglases taastumisperioodis.

Näituste ja oksjonide külastajad on enamasti noored tulevased farmerid.

Näitus kui meedium. Näituse loomise põhimõtetest kaasaegses muuseumis

Mariann Raisma
Eesti Ajaloomuuseum

Ettekanne keskendub näituse kui vahendaja rollile ja tähendusele ning avab erinevaid võimalusi kommunikatsiooniprotsessiks. Analüüsi-
me, mida ja kuidas näitusel eksponeerida ning toome näiteid erinevatest
eksponeerimise tüpoloogiatest. Samuti tuleb käsitleda alla näituse koosta-
mise protsess ning selle erinevad etapid, mille abil formuleerida näituse
eesmärke, sihtgruppe ja sisu (näituse kontseptsioon, sisu diagramm, tege-
vuste planeerimine).

Arhiivi kogude virtuaalne eksponeerimine

Edith Seegel
Eesti Ajalooarhiiv

Erinevalt muuseumitest ei ole arhiivid kunagi esitanud oma põhiülesandeks kogude eksponeerimist. Arhiivid, sarnaselt muuseumitele, eelkõige koguvad ajalugu, kultuuri ja riiklust ning ühiskondlikke olusid dokumenteerivad arhivaale. Arhiivid tagavad selle teabe säilimise ning kasutamise. Paralleelselt Eestis toimunud üldise e-arenguga on ka arhiiv üha enam asunud oma kogusid virtuaalmaastikul eksponeerima. Seda protsessi on ennekõike dikteerinud meie klientide ootused. Kehtib ju tänapäeval ütlus – kui sind pole internetis, siis pole sind olemas. Kogude virtuaalne eksponeerimine võimaldab suhelda auditooriumiga üle maailma.

Rahvusarhiiv eksponeerib ennast ja oma allikaid mitmel erineval tasemel. Elementaarseima lähtekohana on meil infoküllane koduleht, mille abil arhiiv üleüldse on virtuaalselt leitav. Teisalt oleme koostanud mitmesuguseid temaatilisi andmebaase, mis võimaldavad arhiiviklientidel mugavamalt arhiivihoidlates olevate allikateni jõuda. Viimastel aastatel on arhiivid digiteerinud kõige tihedamini kasutatavaid allikaid, mille uurimiseks ei pea klient enam arhiivi tulema, vaid ta saab nendega töötada, kus iganes arvuti taga ta parasjagu viibib. Üksühele on internetti üles pandud arhiiviruumides eksponeeritud näitusi ning arhiivipedagoogilises plaanis oleme tähelepanu pööranud ka õpetajatele ning õpilastele. Arhiivikooli kodulehel on võimalik tutvuda erinevate allikanäituste ning -liikidega.

Käesolev ettekanne annab ülevaate arhiiviallikate eksponeerimisest internetis ning arutleb virtuaalnäituste plusside ja miinuste üle.

Virtuaalsusest muuseumis

Andres Kuperjanov
Eesti Kirjandusmuuseum

Veel hiljuti oli muuseumi ekspositsiooniks vitriinidesse laotud esemed ja seintele või stendidele paigutatud joonised, fotod ning plakatid. Ja sageli sellega kõik piirduski. Praeguseks on olukord muutunud. Ekspositsioon on muutunud interaktiivsemaks ja järjest enam lisanduvad mitmesugused virtualiseerivad momendid. Vaatluse alla tulevad mõningad virtualiseerivad tehnilised lahendused.

Märksa vähemate võimalustega on seni muuseumite võrgunäitused. Sageli nimetatakse virtuaalmuuseumiks ainult kogumit veebilehtedest ja galeriidest, kuid keerukamates on integreeritud juba ka videolõike ning panoraame ja interaktiivseid lahendusi.